

FAN BOY

Anthony Andrew Divinagracia

Dear Ate Hidi,

Kumusta na po kayo? ‘Wag po kayong mag-alala, hindi ako makikibalato. Gusto ko lang po talaga kayong kumustahin. Pero habang sinusulat ko ito, posibleng may mga humirit na sa inyo ng balato, seryoso man sila o nagbibiro. Alam niyo naman po rito sa atin, basta naka-jackpot ka, biglang dadami ang kaibigan at kamag-anak mo.

Siguradong hindi niyo ako kilala. Malamang hindi niyo na rin po ako maalala. Sa dami ba naman ng mga nakasalamuha niyong fan noon, for sure mahihirapan na kayong mamukhaan kaming lahat. Pero ok lang ‘yun. Matagal-tagal na rin nang una ko kayong makasalamuha. Taong 2016 pa. Kakapanalo niyo lang noon sa Rio. In-invite namin kayo sa aming morning show. Lahat kami na-*excite*. Biruin niyo, after 20 years nagka-medal ulit tayo sa *Olympics* tapos kayo pa ang unang Pilipinang *Olympic silver medalist*. Saan ka pa, ‘di ba? Marami na kaming naimbitahang artista at politiko, pero noon ko lang nakita ang staff namin na pumila para magpa-picture sa inyo. Pati ako noon na hindi mahilig magpa-picture sa mga personalidad, hindi nakatiis. Bilang dating *sports journalist*, sabi ko sa sarili ko noon, “hindi dapat palagpasin ang *moment* na ito!”

Mas matanda nga po pala ako sa inyo, Ate Hidi. Pero bakit nga ba kita pino-“po” o tinatawag na “ate”? Hindi naman po ako tumitingin sa edad. Pasensya na po kung ilang beses ko kayong tatawaging “ate”. Ito lang o ang paraan ko para magbigay-respeto sa mga natatanging taong nakilala ko. Likas daw kasi sa ating mga Pinoy ang maging magalang. Kahit ‘yung mga di natin kilala tinatawag nating “ate” o “kuya”. ‘Yung tambay nga na pinagtanungan lang natin sa kanto, minsan ang tawag pa natin “boss.”

Matagal-tagal na rin po akong sumusubaybay sa mga atletang Pilipino na lumalaban sa *Olympics*, *Asian Games*, at *SEA Games*. Marami na rin po akong hinangaang atleta, Pinoy man o *foreign*. Pero sa inyo lang ako naglakas-loob na sumulat kahit hindi ko alam kung mababasa niyo ito. Kayo lang din ang tinawag kong “ate.”

Ilang dekada na rin akong nanunuod ng *Olympics*. Parang may pattern na nga ito sa utak ko, na *every four years after* ng *Asian Games* or *SEA Games*, sunod na ang *Olympics*. Nagsimula akong manuod ng *Olympics* noon pang 1992. Mga *one-year old* pa lang kayo noon, Ate Hidi. Inabangan namin ng mga pinsan ko noon ang *USA Dream Team* nila Michael Jordan, Larry Bird, Magic Johnson at iba pang *NBA stars*. Pero siyempre hindi namin pinalampas ang laban ng mga kababayan natin. Sikat noon si Bea Lucero. Hindi ko alam kung natatandaan niyo, pero siya ang *poster girl* ng isang sikat na *chocolate drink* dati. *Member* siya ng *Philippine gymnastics* pero nag-shift sa *taekwondo*. Pareho silang nakakuha ng *bronze medal* ng *teammate* niyang si Stephen Fernandez na *coach* na ngayon ng *taekwondo team* ng La Salle. ‘Yun nga lang, hindi *counted* sa *medal tally* ang dalawang *bronze* dahil *demonstration sport* lang sa *Barcelona Olympics* noon ang *taekwondo*.

Ok lang po kasi naka-*bronze* din naman tayo sa *boxing*. Si Roel Velasco, na *coach* na ngayon ng *Philippine boxing team*, ang naglagay sa atin sa *medal tally*. Sayang nga lang ‘di siya nakapasok sa *finals* matapos matalo sa isang Cuban boxer sa semis.

Makalipas ang apat na taon, sa *1996 Atlanta Olympics*, sumampa rin sa ring ang isa pang Velasco. Pero ‘di gaya ng kanyang Kuya Roel, *silver medal* ang naiuwi ni Onyok, na sinasabing nadaya noon sa *finals*. Kahit ako naniniwala na *gold medal* dapat ang nakuha ni Onyok noong mapanuod ko ‘yung laban. Pero ganoon daw talaga minsan sa *Olympics*. *After* ni Onyok, kayo na ulit ang huling nakapagbigay ng *Olympic medal* sa bansa natin, Ate Hidi. Mga *20 years* din ang inabot.

Balik-tanaw

Eh, ano nga bang nangyari sa *20 years* na ‘yun?

After ng *silver* ni Onyok, inalat na tayo sa *Olympics*. Mga *15 years old* ako nang ganapin ang *2000 Sydney Olympics*. Hindi ko alam kung bakit, pero *optimistic* ako sa *chances* ng Pilipinas na makapag-uwi ulit ng medalya, dala na lang siguro ng napanuod kong *performance* ng ating mga atleta sa *1998 Asian Games* at *1999 SEA Games*. Sa lahat ng napanuod ko ng mga panahon na ‘yan, kay taekwondo champion Roberto “Kitoy” Cruz ako pinakabumilib. Kaya di na rin ako nagtaka na nag-*qualify* siya sa *Olympics* ng sumunod na taon matapos maka-*gold* sa *SEA Games*. Sakto, *official sport* na rin ang *taekwondo* sa *Olympics* kaya ‘pag nanalo, mapapasama na ang medal sa *overall tally*. Nanalo naman si Kitoy sa kanyang *first match* pero inalat na sa *quarterfinals*. ‘Yung tatlo pang *Filipino taekwondo bets* natin, na-*eliminate* na sa *first round*.

Sa *boxing*, may apat din tayong inilaban. Pero sa kanilang lahat, si Arlan Lerio lang ang muntik makapasok sa medal rounds. *Referee Stops Contest* agad ang *first match* niya laban kay Jackson Asiku ng *Uganda*. Medyo in-*expect* ko na ito *since* hindi naman kilala ang *Uganda* sa *boxing*. Pero sa *Round of 16*, hindi na pinalad si Arlan matapos matalo via *39-40 countback* sa kalaban niyang taga-Poland na si Andrzej Rzany kahit pa natapos sa *18-all* ang *score*. Sabi ng mga *veteran sports analyst*, sa *boxing* at *taekwondo* tayo may pinakamalaking *chance* na mag-uwi ng medalya. Umasa rin ako noon. Pero napaka-*naïve* at inosente pala ng pananaw ko ng mga panahong ‘yun. Doon ko rin napagtanto na malayo pala talaga ang *level ng competition* sa *Olympics* kumpara sa *Asian Games* o *SEA Games*, kahit pa sabihing nasa kondisyon o nag-*training* nang mabuti ang ating mga atleta. Sa huli, wala rin tayong nai-uwing medalya mula sa *Sydney*.

Apat na boksingero ulit ang pinadala natin sa *2004 Olympics*, pero walang umabot sa *medal round*. Sabi ko noon sa sarili ko, “di bale may *taekwondo* pa naman.” Kahit tadtad ng *commercial* ang *TV coverage* ng *taekwondo* noon at halos hatinggabi na ipalabas ang mga laban, nagtiyaga akong manuod. Baka kako dito na dumating ang hinihintay nating *gold medal*. Sa totoo lang, ok na sa akin kahit *silver* o *bronze*, basta may makuha lang tayo. Sa *first match*, talo si Tshomlee Go kay Juan Ramos ng *Spain*. Ganoon din ang sinapit ni Donnie Geisler sa kanyang unang laban kontra kay Bahri Tanrikulu ng *Turkey*. Pero nag-iba ang takbo ng kwento nang sumalang na ang *16-years old* pa lang noon na si Marie Antoinette Rivero.

Dikit ang unang laban ni Toni pero nakalusot pa rin siya *via superiority*. Naipanalo niya rin ang *quarterfinal match* para makapasok sa *medal round* kung saan nakatapat niya si Elisavet Mystakidou ng Greece. Tanda ko pa noon, pukpukan ang laban nila. May ilang mga sipa si Toni na kahit tumatama sa *armor* ng kalaban, hindi nagre-*register* sa kanya ang puntos. Nag-alala na ako kasi baka ma-*hometown decision* siya. Sa huli, nangyari nga ang kinatatakutan ko. Natalo si Toni, 2-3, at na-*eliminate* sa *gold-medal match*. Pero ok lang kasi pwede pa naman siyang makakuha ng *bronze via repechage*. Sa *repechage round* naghaharap ang mga natalo ng dalawang finalist sa first round at sa *semifinals*. Doon din bumagsak si Donnie matapos makapasok sa *finals* ang nakalaban niya sa first round na si Bahri.

Sa *repechage bout* ni Donnie, nakatapat niya si Hicham Hamdouni ng Tunisia. Kita ko noon sa mukha ni Donnie na gusto niyang manalo kaya nakipag-palitan siya agad ng sipa sa kalaban. Akala mo si Bruce Lee lang. Nagsasagutan lang sila ng kalaban. Hanggang sa mangyari ang hindi inaasahan.

Magpapakawala sana si Donnie ng isang *45-degree kick*, pero imbes na tumama ang sipa, nagkatamaan sila ng tuhod ng kalaban. Bumagsak si Donnie. Alam mong nasaktan siya nang todo kasi hinawakan niya ‘yung tuhod niya. Pero kahit halos pilay na, tumayo pa rin siya. Sinubukan niya muling sumipa pero bumagsak ulit siya. Ayaw niyang sumuko. Ayaw niyang matalo. Ayaw niyang umuwi na walang pasalubong na medalya sa atin. Kaya pilit siyang tumatayo kahit alam na ng lahat na hanggang doon na lang siya. Marami ang humanga sa katapangan ni Donnie. Kahit nga ‘yung kalaban, itinaas pa ang kamay niya bilang respeto sa kanya.

Pero masakit pa rin ang tagpong ‘yun. Nalulungkot pa rin ako sa tuwing naalala ko ‘yun. Ang Pinoy *taekwondo legend* na si Monsour del Rosario na naging *commentator* sa laban ni Donnie, hindi napigilang maiyak. Akala ko lamay ang kino-*cover* noon ni Monsour. Naiyak ulit kasi siya nang matalo sa kanyang *repechage match* si Toni. Halos hindi na rin makasipa ang pambato natin dahil sa *injury*. Nataon pa na Korea ang nakatapat niya. Dahil sa Korea galing ang *taekwondo*, hindi na ako nagtaka na mahusay din ang nakatapat ni Toni. Pero kaya pa sana niya kung hindi lang siya na-*injure*.

Sumatotal, wala pa rin tayong naiuwing medalya mula Athens.

Masakit.

For a time, parang nawalan ako ng ganang manuod ng *international sporting events*. Mga ilang taon din akong hindi nanuod ng *Asian Games* at *SEA Games*. Hindi ko alam, Ate Hidi pero parang nagsawa na po akong umasa. Minsan naiisip ko, baka ako lang din ang may problema. Bakit pa kasi ako umaasa? Eh, alam ko naman na puro kuwentong barbero lang ang mga *Olympic prediction* ng ilang *sports official* sa atin. Kahit nga ‘yung matatandang *sports journalists* na nakilala ko, “tempered” ang kanilang *expectations*. Matuwa na lang daw kung nangyari na.

Eh, kelan pa ‘yun? Sa susunod na *Olympics*? O sa susundo na dekada? Mangyari pa kaya ‘yun?

Ganyan naman daw kasi tayong mga Pinoy. Puno ng pag-asa. Mahilig umasa.

Kaya nga raw tuwang-tuwa sa atin ang mga politiko. Kahit ilang beses daw kasing mapako ang kanilang mga pangako, kahit wala namang asenso, paulit-ulit pa rin natin silang niluluklok sa puwesto.

Pero hindi naman politiko ang mga atleta. Hindi po kayo politiko, Ate Hidi.

Tayong mga Pilipino ay likas na mapangarapin. Pati ang kapalaran, hahamunin, makuha lang ang gusto natin.

Alam naming gustong-gusto niyong tuparin ang inyong pangako.

Sabi nga ni Nesthy Petechio: Hindi susuko. Hindi hihinto.

Hanggang makuha ang inaasam na ginto.

Hidilyn, who?

August 8, 2008.

‘Yan ang petsa ng *opening* ng Beijing Olympics. Sinadya raw talaga yan ng *host country* kasi suwerte ang 8-8-08 sa *feng shui*. Sakto, walong *sports* din ang sinalihan ng Pilipinas sa Beijing. Hindi ko napanuod nang *live* ‘yung *opening ceremony* kahit pa si Pacquiao ang ginawang *flag-bearer* noon. Sa *YouTube* ko na lang binalikan ‘yung *opening*. *Honestly*, bukod kay Harry Tañamor sa *boxing*, at Tshomlee Go at Toni Rivero sa *taekwondo*, hindi ko halos kilala ang mga pinadala natin noon sa Beijing.

May *idea* naman ako sa *divers* na sina Shiela Mae Perez at Ryan Fabriga na mga *SEA Games champion* dati. Pero naintriga ako sa pinakabatang *member* noon ng Team Pilipinas.

Ang pangalan: Hidilyn Diaz, sa *weightlifting*.

Mga *17-years old* lang yata kayo noon, Ate Hidi. Sa isip ko noon, malabo kayong manalo. At saka hindi rin ganoon ka-sikat ang *weightlifting* sa atin. Hindi rin ako pamilyar sa *rules* ng *weightlifting*. Pumasok naman kayo sa *Top 10* kahit ‘yung *total lift* niyo na 192-kg, milya-milya ang layo sa 244-kg ng *Olympics gold medalist* noon na taga-China. Pero ok lang daw ‘yun, sabi ng *chairman* ng Philippine Sports Commission na si Butch Ramirez. *Experience* lang daw muna kasi ang habol niyo. *Bonus* na lang kung manalo. Para sa isang bagong salta sa *Olympics* na tulad niyo, magandang puhunan ang *Top 10 finish*. Hindi naman daw kasi lahat ng bagito pumapasok dito.

Kung babalikan naman ang kasaysayan, iilan lang ding Pinoy ang naging *Olympic weightlifters*. Nauna diyan si Rodrigo del Rosario na nag-*compete* sa 1948 London Olympics kung saan siya nag-*5th place* sa *featherweight category*. Sa 1952 Helsinki Olympics, muntik na siyang makapag-uwi ng medalya matapos mag-*4th place* at mag-*set* ng 105-kg *Olympics record* sa *press*. Bumalik pa si Tatay Rodrigo sa 1956 Melbourne Olympics pero *20th place* na lang ang naabot niya. Sa 1960

Olympics naman, kinatawan nina Alberto Nogar at Albero Canlas ang Pilipinas pero bigo silang maka-puwesto.

Naalala niyo ba, Ate Hidi, si Artemio Rocamora? Siya ang dating *weightlifter* din na nag-*represent* sa bansa sa 1964 Tokyo Olympics. Napanuod ko sa *show* ni Jessica Soho ‘yung kuwentuhan niyo. Sa sobrang tuwa ni Lolo Artemio sa *performance* niyo, nag-*request* siya kung puwede kayong maka-usap. Nakasali rin sa *weightlifting competition* ng 1968 Mexico Olympics ang pamangkin naman ni Rodrigo del Rosario na si Salvador at Noe Rinonos. Sila Nigel Trance at anak ni Rodrigo del Rosario naman na si Arturo ang bumuhay sa kampanya ng bansa sa 1972 Munich Olympics. Sa sumunod na Olympics noong 1976 sa Montreal, Canada nagkasama ang magpingsang Salvador at Arturo. Inabot pa ng walong taon bago muling nakasali ang Pinoy *weightlifters* sa Olympics. Sina Gregorio Colonia, Samuel Aligada, at Ramon Solis ang huling Pinoy *weightlifters* na kumatawan sa bansa noong 1988 Seoul Olympics.

At noong 2008 nga, dumating kayo Ate Hidi at naging unang Pilipinang Olympic *weightlifter* sa kasaysayan.

Pero hindi lahat ng Pinoy masayang nililingon ang nakaraan.

Bakit nga naman babalikan ang kahapon kung puwede namang harapin ang ngayon?

Forward-looking daw ang tawag diyan. Pero paano tayo magtatagumpay sa kasalukuyan kung hindi natin alam ang kabiguan ng nakaraan?

Kaya ako nag-abalang ilista ang mga nauna sa inyo, Ate Hidi, dahil gusto kong ipaalam sa ating mga kababayan na malalim ang ating nakaraan sa *weightlifting*. Pero nakakalungkot lang dahil lahat sila, naging bahagi na lang ng nakaraan. Ang mga pangalan nila, halos hindi na matandaan. Parang mga rebultong walang pangalan, o nga taong walang pagkakakilanlan.

Masakit. Kahit langit, siguro mapapapikit.

Naalala ko bigla ang kuwento ni Lolo Artemio. Kahit nananalo, wala raw silang natanggap noon na premyo. Ang kanilang medalya, sapat na. Pagbati lang, ayos na. Hindi naman daw nila pinangarap na sumikat o malagay sa diyaryo. Mas pinili nilang maging ordinaryo. Gusto lang nilang ipakita na may ibubuga rin ang mga Pilipino. Kahit nahirapan matapos mag-retiro, naging maayos naman ang buhay ni Lolo Artemio.

Iba sa kuwento ng unang Pinoy *weightlifter* na si Lolo Rodrigo. Matapos huminto sa pagbubuhay, namasukan siyang *security guard* sa Rizal Memorial Coliseum hanggang sa tumigil sa trabaho dahil sa edad. Sa kanyang wheelchair, malamang ilang beses siyang nagmuni sa mga pangarap na ‘di natupad. Mga kapwa atleta, *sports officials* at mga taga-*media* na lang ang kumilala sa kanyang ambag sa bayan matapos pumanaw noong 2009. Napa-isip ako. Ito ba ang kapalit ng hindi pagtatagumpay sa *Olympics*? Ang mabura sa ala-ala ng bayang madalas madehado sa mata ng mundo? Ang maalís sa pambansang memorya? Ang malimutan ang kanilang istorya?

Natakot ako para sa ating mga atleta. Natakot po ako para sa’yo, Ate Hidi.

Pagbangon

Sa London Olympics noong 2012, naranasan niyo ang pinakamasakit na dagok sa inyong *Olympic career*. Sabi nila, kapag dinagukan ka raw ng tadhana, para ka na ring binatang ni Bathala. Sa ikalawa niyong *Olympics*, marami ang nag-abang matapos niyong makapasok sa *Top 10* sa Beijing. Naka-lift kayo ng *personal best* na 97-kg sa *snatch* pero hindi niya nakumpleto ang inyong tatlong *attempts* sa *clean and jerk*. Sa inyong *last attempt*, dumulas pa ang *barbell* sa mga kamay niyo at halos napahiga pa kayo sa *platform*. Napaiyak na lang kayong nagpaalam sa *audience* matapos i-*flash* ang mga katagang “Did Not Finish” katapat ng inyong pangalan. Ibig sabihin, *disqualified*.

Masakit. Natahimik na lang ako at pumikit.

Ang ilang taong ensayo, na-balewala. Lahat, napalitan ng luha.

Bumabangon daw tayo mula sa pagkakahiga. Pero minsan, kailangan ding bumangon mula sa pagkakadapa. Sabi nga, walang naging masaya na hindi nadismaya.

Nasa 21-anyos kayo nang mangyari ang bangungot sa London. Kaya hindi po ako nagduda na babalik kayo. Gaya ng isang bagito, pumuwesto ulit kayo sa dulo ng pila, habang tahimik na nilalaban ang mga puna at pagdududa. Sa dulo ng pila, alam ko po, nakita niyo lahat, kung saan kayo nagmula, kung paano kayo nagsimula.

At sa Rio Olympics noong 2016, pinatunayan niyong hindi pa tapos ang lahat. Naalala ko noon, madaling araw ng August 7, 2016, nag-text ang *reporter* namin na nagco-*cover* noon sa laban niyo. Natapat na ako ang naka-*duty* sa *news production*.

“Pare! May *bronze medal* na tayo!”

Makalapis ang ilang minuto, nag-*text* siya ulit.

“Pare! *Silver medal* na!”

Habang nahihimbing ang buong Pilipinas, isang Hidilyn Diaz ang nagpakitang-gilas. Sa pagsikat ng araw, nabago ang aming pananaw. Hindi pa laos si Hidilyn Diaz. Siya ang ngayon at ang bukas. Nagdiwang ang buong bansa. Kabi-kabila ang papuri at parada mula Maynila hanggang Zamboanga. Isa na kayong bayani. Wala na siguro kayong dapat patunayan. Pero pinili niyo pa ring ituloy ang laban. Ang ating laban.

Hamon ng pandemya

Ano pa bang kulang sa isang Hidilyn Diaz?

Isang *Olympic gold medal*.

‘Yan lang naman ang malinaw sagot mula sa malalim na hugot.

Pero bago ‘yan, kailangan muna niyang bumalik muli sa dulo ng pila. Sa mga panahong ito, nabuo na rin ang Team Hidilyn Diaz o Team HD. May *head coach, conditioning coach at trainer, psychologist, at nutritionist*.

Inabutan ang Team HD ng *lockdown* sa Malaysia, kaya ang ilang buwan lang sanang *training* umabot ng higit isang taon. Nakita ko sa mga *Instagram post* niyo kung paano kayo nagtiyagang mag-ensayo gamit ang walis tambo, mga bag, at galon ng tubig. Minsan napapangiti na lang kayo sa inyong mga *video*. Siguro dala na lang ng sitwasyon. Habang ang iba tingin sa *lockdown* ay bakasyon, kayo naman po, Ate Hidi, tuloy lang sa ensayo at pagpapakondisyon.

Kahit walang katiyakan na matutuloy ang *Olympics*. Mas mabuti na rin ito kaysa pumetiks.

At kalagitnaan ng 2020, na-*postpone* na nga ang *Olympics* dahil sa *world-wide surge* ng COVID-19. Alam ko po, gusto niyo rin umuwi sa atin. Sino ba naman kasi ang gustong ma-*lockdown* sa Malaysia at malayo sa pamilya?

Pero isipin niyo, kahit *stranded* sa Malacca, nakuha niyo pang tumulong sa kapwa. Naalala ko noon, nagpadala pa kayo ng tulong sa Zamboanga. Namahagi ang pamilya niyo ng bigas, gulay at delata sa mga apektado ng pandemya.

‘Yan ay kahit pa alam natin na nahirapan din kayo sa Malaysia. Diyan na nga rin kayo nag-*birthday*. Gaya ng ibang atletang naapektuhan ng pandemya, hindi lang katawan ang sumasakit sa inyo sa ensayo. Pati isip at kalooban. Paano nga naman paghahandaan ang isang laban na walang katiyakan?

Pero hindi nababakante ang mga gustong umabante.

Milagro sa Tokyo

Tatlong araw matapos ang *opening* ng Tokyo Olympics, humarap na kayo, Ate Hidi at ang Team HD, sa pinakamalaking laban ng inyong mga buhay. Sa loob ng halos dalawang oras, matiyaga kaming nakipagbuno sa kaba at pangamba. Binantayan ko ang buhat ng mga kalaban niyo mula Kazakhstan, Uzbekistan, at siyempre China. Halos magkaka-dikit lang ang *completed attempts* niyo. *Relax* lang halos at parang nagta-tantiyahan pa kayo sa *snatch*. Pero pagdating sa *clean and jerk*, doon na nagkaalaman. Sa *final lift* sa *clean and jerk*, isa-isang nawala sa eksena ang mga kalaban hanggang sa kayong dalawa na lang ni Liao Qiuyun ng China ang natira. Parang nakikipag-*chess* pa po kayo sa kanila. Sa huling *attempt*, nag-*submit* kayo ng 125-kg tapos tinapatan ng China ng 126-kg. Sumagot kayo ng 127-kg hanggang sa kumasa na ang kalaban.

Nauna si Liao sa platform. Walang emosyon. Nakatingin lang sa kawalan. Pero alam mong palabán. Walang kaba at walang kahirap-hirap na inangat ang 126-kg na *barbell*. Tumunog ang *bell*.

Kayo na po, Ate Hidi, ang susunod. Dalawa lang naman ang puwedeng mangyari sa tagpong ito: kapag nabuhat niyo ang 127-kg, siguradong ginto. Kapag hindi, pilak ulit pero may halong sakit. Naalala ko noon sa isang *interview*, sinabi niyo na ‘di pa kayo nakabuhát ng 127-kg. Bigla akong nag-alala. Kaya ba niya?

Pero nandito na kayo. Nandito na tayo. Umabot na tayo sa dulo. Wala nang iwanan. Wala nang atrasan.

Sa ilalim ng maningning na ilaw at kinang ng *Olympic rings*, muli kayong tumayo sa entablado. Isa lang ang nasa isip.

Manalo.

Ang inyong mga braso, buong lakas na inangat ang bakal sa harap niyo. Dahan-dahan itong isinandal sa dibdib, bahagyang huminto, humanap ng buwelo, hanggang sa buhátin ang bakal nang taas-noo. Sa sandaling ito, tila huminto ang mundo.

Binitawan niyo ang pasang bakal, naluha at tila napadasal.

Naganap na, sabi nga ni Kristo. Atin na ito.

Sa wakas, gintong medalya para sa Pilipinas.

Tunay na halaga ng ginto

Maraming nababaliw sa ginto. Dito sa atin, kapag sinabing ginto, puwedeng galing sa baul, hinukay sa bundok, pinamana ng ninuno, o alahas na naremata sa sanglaan at pinatubos sa kaibigan.

Iba-iba man ang pinagmulan, lahat ng klase ng ginto, itinuturing na kayamanan.

Pero ang ginto na hawak niyo, Ate Hidi, hindi galing kay Yamashita kahit sa Japan niyo napanalunan.

Wala rin itong koneksyon sa yaman na sinasabing itinago sa Amerika at Switzerland.

O kahit sa natural na yaman na minimina sa ating mga mga nakakalbong kagubatan.

Natatangi ang gintong nasa kamay niyo, Ate Hidi. Sabihin na nating hindi lang po kayo ang nakakuha ng ganyang ginto sa Tokyo. Pero hindi ‘yan ang punto.

Totoong marami itong kapareho. Pero iba ang bigat at halaga nito para sa bawat Pilipinong naging saksi sa pagtatapos ng ilang dekadang kabiguan at humarap sa bagong kabanata ng ating kasaysayan.

Ang gintong hawak niyo, Ate Hidi, ay hindi lang basta medalya. Ito ang gintong pinanday ng nag-aapoy na determinasyon, diniligan ng mga luha ng pighati at tuwa, hinulma sa tiwala at pinakinang ng masidhing paniniwala.

Magkano ba ang ginto? Depende raw sa timbang at kalidad. Ang isang bara ng purong ginto na nasa 12.4 kilos, o higit 30 bilyong piso. Ang gintong medalya niyo, Ate Hidi, siguradong hindi ganyan ang presyo.

Pero ang gintong itinuturing na yaman ng bayan, hindi kailangang presyohan. Wala kasi itong katumbas na halaga sa merkado. Puwede tayong bumili o magpagawa ng maraming gintong medalya sa Recto. Sige, magpatayo na rin tayo ng gintong rebulto o kaldero at bumili ng dose-doseng tropeyo. Pero hindi pa rin aabot sa piso o butas na singko ang halaga ng gintong galing sa Tokyo. Ito ay *priceless*, ‘ika nga sa Ingles.

May ibang atleta, binebenta o pinasusubasta ang kanilang gintong medalya. Minsan para sa kawang-gawa. Minsan, dala na rin ng pagkasawa. O dahil marami naman silang nakuhang *Olympic gold medal* noon. Kaya ngang punuin ang isang buong estante. Naiintindihan ko ‘yung para sa kawang-gawa, pero naniniwala ako, Ate Hidi, na hindi niyo gagawin ‘yan sa isang bagay na mas importante pa sa kahit anong diyamante.

Dahil ito ang gintong medalya na kadugtong na ng inyong buhay at pangalan.

Dahil ito ang gintong medalya na kahit sa ilang sandali, pinag-isa ang watak-watak nating bayan.

Dahil ito ang gintong medalya na magsisilbi naming lakas para lampasan ang mga pagsubok na aming pinagdadaan.

Noong nag-aaral pa ako, marami rin akong nakuhang medalya. Bawat isa sa mga ito, may kuwento, may kasaysayan, may katuturan. Pero may isa o dalawa lang ako na pinaka-paborito. ‘Yung isa galing sa isang *journalism contest*, habang ‘yung isa, mula naman sa pagiging *class valedictorian*.

Minsan biniro ako ng kapitbahay. Kung puwede lang daw isangla ang mga naipon kong medalya, baka matagal nang yumaman ang mga magulang ko. Marami raw diyan, walang nakuhang medalya sa *school* o sa *contest* pero yumaman. Hindi rin naman ibig sabihin na maraming medalya ay matalino na. Ang iba, sadyang maabilidad lang.

Totoo. Kapag tinitingnan ko ‘yung mga nakuha kong medalya, napapa-isip at napapatanong ako sa sarili: Ano nga ba ang silbi ng mga ito? Magandang pang-*display* na puwedeng iyabang ng mga magulang? Pero mainam din itong paalala na minsan sa buhay, ako ay nagtagumpay.

Kayo po, Ate Hidi, marami ring medalya mula sa ilang taong paglalaro bilang atleta. Tantiya ko dalawa rin ang paborito niyong medalya – ang *silver* mula Rio at ang *gold* galing Tokyo.

Sigurado, walang sinabi ang mga medalya ko. ‘Yung sa akin, ipinagdiwang lang sa apat na sulok ng bahay. Kinainggitan lang ng ilang tsismosong kapitbahay. Naging palamuti lang sa pader at tabi ng hagdan. Kalaunan, itinabi lang sa isang sulok at nabalot ng alikabok.

‘Yung inyo, nakapagpundar ng bahay at panibagong buhay. Sambayanang Pilipino ang inyong kapitbahay – naki-tsismis at naki-*God bless*. Tinibag nito ang lahat ng pader at inihatid kayo sa taas ng hagdan. Ang mga medalya niyo, may espesyal nang sulok sa aming mga puso na kailanman ay hindi mababalot ng limot o alikabok.

Minsan na rin akong nalungkot dahil sa isang *Olympic medal*. Hindi ko na maalala kung anong taon ‘yun, pero napanuod ko sa programa ni Noli de Castro tuwing Sabado ang kalagayan noon ni Anthony Villanueva, ang unang *Olympic silver medalist* ng Pilipinas. *Bed-ridden* na siya halos at halatang hirap sa buhay. Maluha-luha siyang umamin sa *interview* na minsan na niyang ibinenta sa isang *museum* ang *silver medal*. Napilitan lang daw siya para may pambili ng gamot. Kulang daw kasi ‘yung binibigay na *pension* ng gobyerno sa kanya noon. Pero sa bandang huli, nagbago raw ang isip ni Tatay Tony kaya binawi niya ang medalya. Nasaktan daw siya nang makitang kinuha lang ng *museum administrator* sa *drawer* ang kanyang medalya. Ni hindi man lang daw naisip na *i-display* para makita ng ating mga kababayan.

Ang *silver medal* na lang ang natitira niyang kayamanan pero napilitan siyang ibenda dahil sa pangangailangan. Wala naman na siyang malapitan. Kasunod kasi ng pagkupas ng kasikatan, isa-isang naglaho ang mga kaibigan. Ang mga papuri at palakpak, hindi na sapat. Sa isang iglap, nawala lahat. Ang medalyang parang gintong ipinagbunyi noon, tila nawalan ng bigat.

Kumpiyansa naman ako, Ate Hidi, na hindi na ito mauulit. Natuto na ang ating *sports officials* sa nangyari kay Tatay Tony. Hindi rin naman nakuha ni Onyok ang lahat ng ipinangako sa kanya pero may *showbiz* na sumalba sa kanya, kahit pa sa mga *sitcom* at pelikula, madalas binabatukan lang siya.

Ilang sandali nga matapos niyong masungkit ang inaasam na ginto, agad nangako ang iba-ibang kumpanya at ahensiya ng milyon-milyong insentibo, bukod pa ‘yan sa P10 million na otomatikong makukuha niyo mula sa gobyerno base sa ating batas. Nagsulputan din ang *lifetime supply* ng kung ano-anong produkto para sa inyo. Niregaluhan din kayo ng magarang condo at oto. May libre pang bahay sa Tagaytay.

Deserved niyo naman ang lahat ng ito. Pero hindi pa rin nating maiwasan ang mga utak-talangka. Kayo lang daw kasi ang nakinabang. Wala naman silang napala sa nauwi niyong medalya. Hindi naman daw sila mababalatuhan o maiimbitahan sa handaan. Naka-ginto nga po kayo, pero mahirap pa rin sila. Naka-ginto nga tayo, pero gutom pa rin sila. Hindi naman daw nila makakain ang inyong medalya. Hindi rin daw ‘yan maipambibili ng bigas at delata. Ang medalya ay hindi ayuda.

Hindi nga ba?

Higit sa Rio at Tokyo

Nalimutan yata ng ilan nating *kill joy* na kababayan, na tulad nila laki rin po kayo sa hirap, Ate Hidi. Kung susumahin, ang kahirapan na ‘yan ang una niyong naging biyaya.

Sa murang edad, namulat na kayo sa mapait na reyalidad ng buhay. Ipinanganak at nagka-isip kayo sa isang komunidad na salat sa maraming bagay. Walang maayos na *supply* ng tubig sa inyong lugar kaya natuto kayong tumulong sa inyong mga magulang sa pag-iigib. Sa isang *documentary* nga na napanuod ko, dalawang timba pa ng tubig ang dala niyo. Sabi ng matatanda, hindi dapat pinagbubuhat ng mabigat ang kababaihan.

Pero tiniis niyo ang mga puna ng mapanghusgang lipunan para lang mapagaan kahit paano ang buhay ng inyong mga magulang. Binuhat niyo nang walang pag-aalinlangan, hindi lang ang mga timba ng tubig na ‘yan. Pinasan niyo rin ang bigat ng araw-araw na hamon ng buhay habang tinatahak ang maputik at malubak na daan na parang walang katapusan. Pinatibay ng araw-araw na pag-iigib ang inyong mga bisig. Pero mas pinatibay nito ang inyong kalooban na sumabak sa naiibang larangan para makamit ang magandang kinabukasan.

Hindi biro ang pagbubuhat ng ilang kilo ng *barbell*. Mas mabigat pa ito sa mga bitbit niyo dating timba. Pero sa pagitan ng mga timba nabuo ang paniniwala. Ang bata sa pagitan ng mga timba, nagsumikap at nagtiwala. Ito ang anatomiya at istorya ng una niyong biyaya. Wala po akong intensiyon na *i-romanticize* ang kahirapan. Maramin sa atin ang nakararanas pa rin ng matinding hirap – wala nang makain, matirahan, o trabahong maaasahan.

Sa diskurso ng materyal na mundo, kailanman hindi magiging ayudang bigas at delata ang gintong medalya. Tootoo. Hindi nakakain ang anumang medalya, gawa man sa Recto o galing Tokyo. Pero hindi ba’t sinabi ni Kristo na hindi lang sa tinapay nabubuhay ang tao. Ang simbolismo ng medalya niyo, Ate Hidi, ay di lang para sa sikmura.

Pinawi din kasi nito ang aming gutom na diwa at uhaw na pang-unawa. Pinatunayan nito na kayang makipagsabayan ng Pilipino sa sinuman sa mundo.

Kayo ko ba? Kaya ba natin? Opo, Ate Hidi. Nakaya niyo. Kinaya niyo. Kakayanin din namin.

Hindi lang *Olympics* sa Rio at Tokyo ang napagtagumpayan niyo.

Gamit ang lakas ng katawan, ipinakita niyo sa amin kung paano maka-ginto sa *Olympics* ng kahirapan na patuloy na nagaganap sa ating bayan.

Gamit ang tatag ng isipan at kalooban, ipina-intindi niyo sa amin kung paano magtagumpay sa *Olympics* ng kawalang pag-asa at mapang-aping sistema.

Gamit ang pananampalataya, itinuro niyo sa amin kung paano manalo sa *Olympics* ng takot at katuwirang baluktot.

Hindi kayo tumiklop, at tanging sa Diyos kumapit at nagpasakop. Ang inyong panalo ang kumupkop sa pag-asang matagal nang naulila. Ang gintong medalya ang ayuda na sumagip sa amin mula sa habambuhay na pagdududa – sa sarili at sa kapwa.

Sa *journalism*, ang ibig sabihin ng “30” ay wakas o katapusan. Pero sa edad na 30, Ate Hidi, marami kayong nasimulan.

Sa pagbuhat ng kilo-kilong bara at silindrong bakal, sinimulan niyong ibangon ang ating dangal.

Sa paglaban para sa amin, sinimulan niyo ring patatagin ang aming mga damdamin habang hinaharap ang mga hamon ng bayang patuloy na nakikipaglaban sa sakit at iba pang suliranin.

Nasabi niyo matapos manalo, na ayaw niyo ng rebulto dahil buhay pa kayo. Walang rebulto. Wala ring balato. Pero gaya nga ng nasabi ko sa simula ng liham na ito, gusto ko lang po kayong kumustahin at batiin. Hindi po ako makiki-porsiyento o makiki-gulo sa anumang biyayang inyong natamo. Lahat po ‘yun ay para sa inyo.

Sapat na po sa akin ang pasalubong niyong ginto.

Itinadhana. Kailanman, hindi maluluma.

Kuwentong hindi malalaos. Paghangang hindi matatapos.

Natatanging pabaon para sa susunod na henerasyon.

Nagmamahal,
Hidilyn Fan
(minsan nasaktan, pero patuloy na lumalaban)